

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Stanisław Pilarczyk

Protokolant: sekr.sądowy Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2022 r. w Kaliszu

odwołania H. U.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 2 grudnia 2021 r. Nr (...)

w sprawie H. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie kapitału początkowego

1. **Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 2 grudnia 2021 r. znak (...) w ten sposób, że ustala, iż odwołujący H. U. ma prawo do ustalenia kapitału początkowego przy uwzględnieniu okresów składkowych od 10 sierpnia 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku i od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku oraz przy uwzględnieniu, iż wynagrodzenie odwołującego, stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynosiło:**

a) **w 1983 roku – 107 112,20 zł;**

b) **w 1984 roku – 208 332,00 zł;**

c) **w 1985 roku – 250 325,00 zł;**

d) **w 1986 roku – 277 376,00 zł;**

e) **w 1987 roku – 354 385,00 zł.**

2. **Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. na rzecz H. U. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sędzia Stanisław Pilarczyk

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 grudnia 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., ustalił dla H. U. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku w wysokości 67 943,81 zł. Do ustalenia kapitału początkowego uwzględniono 17 lat, 8 miesięcy i 8 dni okresów składkowych, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego

wyniósł 53,90. Przy obliczaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego brano pod uwagę wynagrodzenia stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z okresu 1988-1997.

Odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 2 lutego 2021 roku złożył H. U., reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji z uwzględnieniem najkorzystniejszych 10 kolejnych lat z okresu 1980-1997 oraz uwzględnienie przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego okresu od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku, podnosząc iż od 12 lipca 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku przebywał na budowie eksportowej w Niemieckiej Republice Demokratycznej, a od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku przebywał na urlopie wypoczynkowym.

Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie, wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia

Odwołujący H. U., urodzony (...), w dniu 18 października 2021 roku złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Przy ustalaniu kapitału początkowego, w decyzji z 2 grudnia 2021 roku, organ rentowy nie uwzględnił okresów od 12 lipca 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku, gdy odwołujący przebywał w tym okresie na budowie eksportowej w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i od 1 października do 31 października 1990 roku, gdyż w tym czasie zdaniem organu rentowego odwołujący przebywał na urlopie bezpłatnym, a od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku – na urlopie dewizowym. Od 13 października 1980 roku do 31 października 1990 roku odwołujący był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Fabryce (...), przy czym od 12 lipca 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku i od 1 października 1990 roku do 31 października 1990 roku korzystał z urlopu bezpłatnego. Pracował jako stolarz, mistrz działu wykańczalni.

(dowód – świadectwo pracy odwołującego z (...) Fabryki (...) z 8 stycznia 2002 roku)

Odwołujący H. U., celem podjęcia pracy na terenie byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej, posiadał zezwolenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w K..

Od 10 sierpnia 1980 roku do 31 grudnia 1987 roku odwołujący wykonywał zatrudnienie na terenie byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Podstawą tego zatrudnienia była umowa między Rządem Polski a Rządem byłej NRD z dnia 25 maja 1971 roku w sprawie czasowego zatrudnienia polskich pracowników w przedsiębiorstwach NRD. W tym okresie odwołujący korzystał z urlopu bezpłatnego w (...) Fabryce (...). Przed wyjazdem do byłej NRD odwołujący w (...) Fabryce (...) piastował funkcję mistrza Działu (...).

(dowód – zeznania odwołującego z dnia 10 maja 2022 roku [00:02:55][00:25:50]; zeznania świadka B. G. z dnia 10 maja 2022 roku [00:30:07][00:37:42]; zeznania świadka W. A. z dnia 10 maja 2022 roku [00:40:51][00:50:41]; pismo Urzędu (...) w P. z dnia 2 sierpnia 2006 roku – akta emerytalne odwołującego; pismo pracodawcy niemieckiego – akta emerytalne odwołującego; akta osobowe B. G. i dokumenty tam zawarte; tłumaczenie dokumentu pracodawcy niemieckiego Fabryki (...) o zatrudnieniu odwołującego od 10 sierpnia 1983 roku – k. 49-50; akta osobowe odwołującego z (...) Fabryki (...) i dokumenty tam zawarte)

B. G., będąc zatrudnionym między innymi w latach 1983-1987 jako mistrz produkcji w (...) Fabryce (...), osiągał zarobki stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne:

- a) w 1983 roku w wysokości 179 412 zł;
- b) w 1984 roku w wysokości 208 332 zł;
- c) w 1985 roku w wysokości 250 325 zł;
- d) w 1986 roku w wysokości 277 376 zł;

e) w 1987 roku w wysokości 354 385 zł.

(dowód – zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu – akta kapitału początkowego B. G.)

Na podstawie wynagrodzeń B. W., który był zatrudniony (...) Fabryce (...) w podobnym charakterze co H. U., Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił jego zarobki stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w wysokościach:

a) w 1983 roku – 107 112,20 zł

b) w 1984 roku – 208 332 zł;

c) w 1985 roku – 250 325 zł;

d) w 1986 roku – 277 376 zł;

e) w 1987 roku – 354 385 zł.

(dowód – hipotetyczne wyliczenie kapitału początkowego odwołującego – pismo organu rentowego z dnia 25 maja 2022 roku – k. 41-44 akt sądowych)

W okresie od 16 października 1989 roku do 19 czerwca 1990 roku odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w K. pracując na budowie eksportowej w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej, przy czym od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku wykorzystywał urlop wypoczynkowy.

(dowód – świadectwo pracy odwołującego z Przedsiębiorstwa (...) z 27 lipca 1990 roku; umowa o pracę pomiędzy odwołującym a Przedsiębiorstwem (...) – akta kapitału początkowego odwołującego; zeznania odwołującego z dnia 10 maja 2022 roku [00:17:25][00:22:23])

Przy uwzględnieniu do ustalenia kapitału początkowego okresu składkowego od 10 sierpnia 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku i od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku i wymienionych wyżej wynagrodzeń B. G. za okres od 10 sierpnia 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku, hipotetyczny kapitał początkowy H. U. na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 98 451,54 zł, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitałowego wynosi 79,35%, a do ustalenia tego wskaźnika wzięto pod uwagę wynagrodzenia odwołującego z lat 1980-1989.

(dowód – hipotetyczne wyliczenie kapitału początkowego odwołującego – pismo organu rentowego z dnia 25 maja 2022 roku k. 42 akt sądowych)

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny i wynika z dokumentów oraz spójnych zeznań odwołującego i przesłuchanych w sprawie świadków.

Kapitał początkowy, zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 roku poz. 504 t.j.), ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ww. ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (art. 174 ust. 3). Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (art. 174 ust. 3b).

Odnosząc się do kwestii wykonywania przez odwołującego pracy w byłej NRD od 10 sierpnia 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku wskazać należy, że zgodnie z art. 89 ustawy z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 roku poz. 149 z późn. zm.) okresy zatrudniania obywateli polskich w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i byłej Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej, przypadające przed 1 grudnia 1991 roku, w zakresie uprawnień pracowniczych, są traktowane jak okresy zatrudnienia w państwie polskim.

Kwestia pracy pracowników polskich na terenie byłej NRD była regulowana postanowieniami umowy zawartej dnia 13 lipca 1957 roku pomiędzy Polską Rzeczpospolitą Ludową i Niemiecką Republiką Demokratyczną o współpracy w dziedzinie polityki społecznej (Dz. U. z 1958 roku Nr 51 poz. 246). Wskazana umowa utraciła moc z dniem 2 października 1990 roku, jednak okresy zatrudnienia na terytorium byłej NRD do dnia 2 października 1990 roku nadal podlegają uwzględnieniu na zasadach określonych w umowie z 1957 roku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 kwietnia 2015 roku sygn. akt III AUa 426/14). Art. 2 ust. 1 wyżej wymienionej umowy wskazuje, że obywatele jednego państwa, zatrudnieni na obszarze państwa drugiego oraz członkowie ich rodzin będą taktowani w zakresie przepisów prawa pracy i ubezpieczenia społecznego na równie z własnymi obywatelami państwa, chyba że umowa stanowi inaczej. Podkreślić należy, iż zgodnie z umową międzynarodową przy ustalaniu prawa do emerytury i jej wysokości instytucja ubezpieczeniowa państwa zamieszkania ubezpieczonego powinna uwzględniać okresy ubezpieczenia, okresy zatrudnienia oraz okresy z nimi zrównane w drugim państwie w taki sposób, jak gdyby zaistniały na terenie pierwszego państwa. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 lipca 2019 roku (I UK 125/18, Lex nr 2696833), gdzie podkreślono, iż „Przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego uwzględnia się tylko okresy zatrudnienia i ubezpieczenia za granicą przed dniem 15 listopada 1991 roku na podstawie skierowania w ramach współpracy międzynarodowej lub zatrudnienia za zgodą władz polskich (art. 174 ust. 2 i 3 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn.zm).”.

Zgodnie z § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (tj. Dz.U. z 1989 roku nr 11 poz. 63), jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia, jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 roku, kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 listopada 2016 roku (III AUa 211/16, Lex nr 2193066) podkreślono, iż „Przepis § 10 pkt 2 rozporządzenia z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (tekst jedn.: Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 z późniejszymi. zm.) stanowi, że jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą i okres tego zatrudnienia przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r., do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi

zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Przepis ten stanowi *lex specialis* względem przepisu § 8 cytowanego rozporządzenia i tym samym wprowadza wyjątek od zasady, że do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się wynagrodzenie w wysokości, w jakiej zostało wypłacone. Oznacza to, że w przypadku wykonywania przez ubezpieczonego pracy za granicą w okresie przed 1 stycznia 1991 r. nie ma możliwości uwzględnienia do podstawy wymiaru jego emerytury wynagrodzenia rzeczywiście uzyskiwanego, a jedynie wynagrodzenie zastępcze, to jest w kwocie wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.”.

Mając powyższe na względzie zebrany materiał dowodowy pozwala przyjąć, iż przy ustaleniu kapitału początkowego odwołującego H. U. należy uwzględnić jego okres zatrudnienia w byłej NRD od 10 sierpnia 1983 roku do 31 grudnia 1987 roku, jak i jego wynagrodzenie zastępcze za ten okres od wynagrodzeń B. G. i przy uwzględnieniu, iż jego wynagrodzenie, będą podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, wynosi:

- a) w 1983 roku 107 112,20 zł;
- b) w 1984 roku 208 332 zł;
- c) w 1985 roku 250 325 zł;
- d) w 1986 roku 277 376 zł;
- e) w 1987 roku 354 385 zł.

Odnośnie okresy od 28 maja 1990 roku do 19 czerwca 1990 roku to należy podkreślić, iż wbrew stanowisku organu rentowego jak wynika z świadectwa pracy odwołującego z Przedsiębiorstwa (...) w K. z dnia 27 lipca 1990 roku, to stosunek pracy z tym przedsiębiorstwem trwał do 19 czerwca 1990 roku, a więc okres jego urlopu wypoczynkowego od 28 maja 1990 roku do czerwca 1990 roku odwołującego przypadał na czas trwania tego stosunku prawnego jakim była umowa o pracę i nie był okresem przedłużonego urlopu bezpłatnego u macierzystego pracodawcy o ustaniu zatrudnienia pracownika za granicą. Należałoby go kwalifikować jako okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to jest przypadający przed dniem 15 listopada 1991 roku okres, za który została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne, albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, a który był okresem zatrudnienia obywatela polskiego za granicą na podstawie stosownego skierowania. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 marca 2015 roku (I UK 269/14), a Sąd Okręgowy w całości ten pogląd podziela.

Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 sierpnia 2007 roku (II UK 17/07, Lex nr 1001291), gdzie podkreślono, iż „Jeżeli umowy międzynarodowe przewidywały transfer i pracę obywateli polskich na rzecz zagranicznych pracodawców, to praca świadczona w ramach tych umów była traktowana na równi z zatrudnieniem w Polsce i uwzględniana na tych samych zasadach jak to zatrudnienie. Stąd praca obywateli polskich za granicą, objęta takimi umowami, uwzględniana jest przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń, a także poprzez wyliczenie kapitału początkowego, bez względu na opłacanie składek na ubezpieczenie.”.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 2 wyroku Sąd Okręgowy, na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz. U. z 2018 roku poz. 265), orzekł o kosztach procesu.

Sędzia Stanisław Pilarczyk